

ANAYASA DERSİ (41302150)
(2010-2011 GÜZ DÖNEMİ YILSONU SINAVI)
CEVAP ANAHTARI

ANLATIM SORULARI

1- *Bir siyasal düzende anayasanın işlevleri neler olabilir? Kısaca yazınız. (10 p)*

Anayasacılık hareketleri siyasal iktidarı sınırlandırmak ve böylelikle bireylerin hak ve özgürlüklerini güvence altına almak üzere ortaya çıkmıştır. Bugün anayasalar siyasal düzende çeşitli işlevlere sahiptir.

- Anayasaların en temel işlevi, bir devletteki hukuk düzeninin temel kaidelerini belirlemektir.
 - Siyasal otoritenin yetkilerini sınırlandırmak
 - Bireylerin temel hak ve özgürlüklerini güvence altına almak
 - Siyasal iktidarın nasıl değiştireceğini belirlemek
 - Çağdaş anayasaların bir diğer özelliği ve işlevi de toplumsal uzlaşma metinleri olmalarıdır.
-

2- *Anayasal devlet sözünden ne anlamaktasınız. Bir devletin anayasal kabul edilebilmesi için ne gibi özelliklere sahip olması gerekir? (20 p)*

Anayasal devlet, bir devlette anayasacılıktan beklenen olumlu sonuçların yaşandığı; yani anayasa sayesinde siyasal iktidarın yetkilerinin açıkça sınırlandığı ve bireylerin hak ve özgürlüklerinin güvence altında olduğu devlettir.

Anayasal devletin özellikleri şunlardır:

- **Anayasanın üstünlüğü:** Anayasanın işlevsel olabilmesi için hukuk düzenindeki en üst norm olması gerekir. Diğer yandan, üstünlük fiiliyatta ancak katı bir anayasa ve anayasa yargısı ile sağlanabilir.
- **İnsan hak ve özgürlüklerinin korunması:** Anayasanın en temel işlevlerinden biri temel hak ve özgürlükleri güvence altına almaktır. Ancak bunun sadece kağıt üzerinde kalmaması gerekir; uygulamada devletin hak ve özgürlüklere saygı göstermesi ve etkin bir şekilde korunması gerekir.
- **Kuvvetler ayrılığı:** Siyasal iktidarın sınırlandırılmasında en önemli özellik, iktidarın çeşitli makam ve organlar arasında bölüştürülmesidir. Böylelikle siyasal güç hem farklı ellerde, hem de dengeli bir biçimde kullanılabilir.

- **Hukuk devleti:** Hukuk devleti hukuku yaratanların, hukuka uydukları bir modeldir. Yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı, hakim güvencesi ile idarenin sorumluluğu hukuk devletinin en önemli ilkeleridir.

3- “Temsili demokrasi araçları” ile “yarı doğrudan demokrasi araçları” ile ne kastedilmektedir? Bu araçları birer cümle ile açıklayınız. Temsili demokrasi ile yarı doğrudan demokrasi arasındaki farkı kısaca anlatınız. (20 p)

Temsili demokrasi, halkın siyasal tercihlerinin temsilciler aracılığıyla kullanıldığı bir hükümet yöntemidir. Yarı-doğrudan demokrasi ise, halkın doğrudan doğruya karar alma sürecinde etkili olduğu bir hükümet yöntemidir.

Temsili demokrasi araçları, seçmenlerin temsilcilerin görevlerine ve görev süresine etki etmesini sağlar. Bu mekanizmalar şunlardır:

- **İstişari referandum:** Parlamentonun almak üzere olduğu bir kararı halka danışmasıdır. Halkın vereceği karar bağlayıcı değildir.
- **Temsilcilerin azli:** Temsilcilerin görevlerine, görev süreleri dolmadan seçmenler tarafından son verilmesidir.
- **Erken seçim ve parlamentonun feshi:** Temsilcilerin görev süresi dolmadan yeni bir seçime gidilmesidir.

Yarı doğrudan demokrasi araçları ise, halkın doğrudan alınacak kararlar üzerinde etkili olmasıdır. Bu mekanizmalar şunlardır:

- **Referandum:** Parlamento tarafından yapılan anayasa değişikliğinde veya yasa yapımında, son kararı halka bırakmaktır.
- **Halk vetosu:** Parlamento tarafından kabul edilen bir kanunun kaldırılması için halka verilen öneri sunma yetkisidir.
- **Halk teklifi:** Halkın doğrudan doğruya bir kanun ya da anayasa değişikliği önerisinde bulunabilme yetkesidir.

4- *Siyasi partilerin toplumsal ve siyasal düzende yerine getirdikleri işlevlerden kısaca söz ediniz. (10 p)*

Siyasi partilerin siyasal ve toplumsal yaşamda önemli işlevleri vardır. Bunlar şöyle sıralanabilir:

- Dağınık düşünce ve görüşleri birleştirmek ve eğilimlere açıklık kazandırmak,
- Siyasal eğitim vermek ve bireylerin siyasal yönde sosyalleşmesini sağlamak,
- Siyasal iktidarın kullanılmasını sağlamak veya buna katkıda bulunmak,
- Seçmenler ile temsilci adayları arasında irtibat sağlamak.

5- Anayasaya göre temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında ölçütler nelerdir? (10 p)

1982 Anayasasının 13. Maddesine göre, temel hak ve özgürlükleri kısıtlama ölçütleri şu şekilde ortaya çıkmaktadır:

- Sınırlandırma ancak kanunla yapılabilir.
- Sınırlandırma anayasanın sözüne ve ruhuna aykırı olamaz.
- Sınırlandırma anayasada belirtilen bir sebebe dayanmak zorundadır.
- Sınırlandırma ile özgürlüğün özüne dokunulamaz.
- Sınırlandırma, demokratik devlet ve laik cumhuriyetin gereklerine aykırı olamaz.
- Sınırlandırmada ölçülülük ilkesine uyulması esastır.

6- 1982 Anayasasının temel özelliklerini sadece birer cümle ile yazınız. Anayasadaki temel ilkelerden, laiklik, sosyal devlet, üniter devlet ve cumhuriyetçilik ilkelerini birer cümle ile açıklayınız. (20 p)

1982 Anayasasının özellikleri şunlardır:

- Anayasa uzun ve ayrıntılıdır; kazüistik yöntemle hazırlanmıştır.
- Anayasanın değiştirilmesi zordur ve değiştirilemez maddeler vardır: katı bir anayasadır.
- Geçiş dönemini düzenleyen geçici maddelere yer verilmiştir.
- Otorite ve özgürlük dengesinde, siyasal otoriteyi güçlendirici bir tavır vardır ve güçlü bir yürütme organı öngörmektedir.
- Rasyonelleştirilmiş parlamentarizm örneklerine yer vermektedir.

Anayasadaki temel ilkelerden;

Cumhuriyetçilik: Devlet şeklinin cumhuriyet olması, yani devlet başkanının bir hanedandan gelme zorunluluğu bulunmaması, halktan herhangi bir insanın devlet başkanı olabilmek için eşit fırsata sahip olmasıdır.

Üniter devlet: Devletin tek ülke ve millete sahip olması; egemenliğin yerel-ulusal olarak bölümlenmeden tek bir elden kullanılmasıdır.

Sosyal devlet: Bireylerin insan onuruna yakışır asgari yaşam standardına kavuşturmak amacıyla çeşitli tedbirler alabilme ve bir ölçüde devletin ekonomiye müdahale edebilmesidir.

Laiklik: Devletin dinler karşısında tarafsız olarak; bireylere dinsel özgürlük sağlaması ve devlet işlerinde hiçbir şekilde dini kurallara yer verilmemesidir.

UYGULAMA SORUSU:

22 Temmuz 2007 Genel Seçimlerde, toplam 900.196 geçerli oyun kullanıldığı ve 13 milletvekiline sahip Antalya ilinde partilerin aldıkları oylar verilmiştir. Türkiye’de genel seçimlerde milletvekili sayıları d’Hondt yöntemi ile hesaplandığına göre, hangi parti kaç milletvekili çıkarmıştır? (Not: Türkiye’de uygulanan %10 seçim barajını sadece Adalet ve Kalkınma Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi geçmiş, diğer partiler seçim barajını geçememiştir.)

PARTİ ADI	TOPLAM
BAĞIMSIZ TÜRKİYE PARTİSİ	2.840
SAADET PARTİSİ	11.813
İŞÇİ PARTİSİ	3.591
CUMHURİYET HALK PARTİSİ	261.766
HALKIN YÜKSELİŞİ PARTİSİ	5.331
ÖZGÜRLÜK VE DAYANIŞMA PARTİSİ	1.590
GENÇ PARTİ	19.593
DEMOKRAT PARTİ	88.593
LİBERAL DEMOKRAT PARTİ	1.319
MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ	179.734
ADALET VE KALKINMA PARTİSİ	306.269
TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ	1.667
BAĞIMSIZLAR	16.090

HESAPLAMA TABLOSU:

	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>	<u>6</u>	<u>7</u>	<u>8</u>	<u>9</u>	<u>10</u>	<u>11</u>	<u>12</u>	<u>13</u>
AKP	306.269 (1)	153.134 (4)	102.089 (6)	76.567 (9)	61.253 (11)	51.044
CHP	261.766 (2)	130.883 (5)	87.255 (8)	65.441 (10)	52.353 (13)	43.627
MHP	179.734 (3)	89.867 (7)	59.911 (12)	44.933	35.946	29.955

(Not: Bu sorunun puanlanabilmesi için yukarıdaki tablonun kullanılması zorunludur. Tamamının doldurulmasına gerek yoktur. Yettiği ölçüde kullanabilirsiniz).

SONUÇ TABLOSU:

PARTİ ADI	MS	PARTİ ADI	MS
BAĞIMSIZ TÜRKİYE PARTİSİ	-	DEMOKRAT PARTİ	-
SAADET PARTİSİ	-	LİBERAL DEMOKRAT PARTİ	-
İŞÇİ PARTİSİ	-	MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ	3
CUMHURİYET HALK PARTİSİ	5	ADALET VE KALKINMA PARTİSİ	5
HALKIN YÜKSELİŞİ PARTİSİ	-	TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ	-
ÖZGÜRLÜK VE DAYANIŞMA PARTİSİ	-	BAĞIMSIZLAR	-
GENÇ PARTİ	-	TOPLAM	13